

Landstingsdirektörens stab
Kanslienheten
Helene Håkansson

2017-05-02

Ärendenummer:2016/01599
Dokumentnummer:2016/01599-5

Till landstingsfullmäktige

Förslag till yttrande över motion angående ”Sjukdomsförebyggande verksamhet i hela länet”

Sammanfattning

I en motion från Lars Karlsson (c) menas att Landstinget Blekinge, för att ta tillvara den sjukdomsförebyggande potential som civilsamhället och studieförbunden har, bör påbörja ett försöksarbete. Motionären vill att studieförbunden får hjälp att utveckla sina verksamheter och ska kunna få en maxsumma för varje projekt som innebär en ny lösning med innehåll som inte utförs idag. Motionären vill också att studieförbunden löpande samlar in information om deltagarnas hälsa och hälsobeteenden samt att försöksprojekten begränsas till en treårsperiod.

Motionären föreslår landstingsfullmäktige besluta

Att i samverkan med studieförbunden i Blekinge län utveckla ett förstärkt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Att under 3 år driva ett försöksprojekt där studieförbunden får hjälp att genomföra nya aktiviteter och projekt som syftar till att främja folkhälsan i länet i enlighet med innehåll i motionen

Att genom studieförbunden öka hälsomedvetandet i länet och nå ut till nya grupper

Inhämtade synpunkter

Avdelningen för Kunskapsstöd, Gerthie Persson.

Inhämtade synpunkter från landstingets folkhälsostrateger samt Blekinge Kompetenscentrum.

Inhämtat yttrande från Region Blekinge, sammanställt av kultur och fritidschef

Yttrande

Hälsofrämjande insatser är ofta befolkningsinriktade medan sjukdomsförebyggande insatser är riktade och anpassade till särskilda grupper och/eller individer, fokuserade på riskfaktorer och på att minimera dess skadeverkningar. Olika samhällsaktörer kan, utifrån sina specifika roller, ansvar och rådande lagstiftning bidra till insatser på dessa tre nivåer.

Landstinget samverkar med både kommuner, länsstyrelse, regionförbund, näringsliv, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och frivilliga organisationer för att nå även de som inte har sökt sig till hälso- och sjukvården. Landstinget ger också bidrag till föreningslivet för att stötta och främja deras verksamheter, som i större utsträckning är generellt riktade till olika grupper i befolkningen.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder riktar sig till hälso- och sjukvården och ger rekommendationer om metoder för att förebygga sjukdom genom att stödja patientens förändring av en ohälsosam levnadsvana gällande tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor. Riktlinjerna omfattar målgruppen vuxna över 18 år. Riktlinjerna rekommenderar hälso- och sjukvården att använda sig av rådgivning eller samtal som åtgärd för att förändra en ohälsosam levnadsvana. Därutöver kan åtgärden även bestå av så kallat tillägg som kan vara t.ex. nikotinläkemedel eller skriftlig ordination av fysisk aktivitet, FaR. Med undantag för rökning saknas vetenskapligt underlag om vilken effekt enkla råd har på personers levnadsvanor. Enkla råd har därför fått en låg rangordning vid snusning, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor.

Alla rådgivande åtgärder förutsätter att hälso- och sjukvården redan har konstaterat att personen har ohälsosamma levnadsvanor och att personal har kunskap om den eller de levnadsvanor åtgärden gäller. Identifiering av en ohälsosam levnadsvana innebär att samtidigt utesluta en bakomliggande allvarlig sjukdom. Den evidens som finns för effekterna av riktlinjernas rådgivande nivåer gäller just samtal i hälso- och sjukvårdens regi, där rådgivande samtal och kvalificerat rådgivande samtal ställer höga krav på utbildad hälso- och sjukvårdspersonal.

En revidering av Socialstyrelsens riktlinjer är på gång och förväntas vara klar i november 2017. Riktlinjerna kommer att revideras utifrån ny kunskap och de ständiga framsteg som forskningen gör inom området.

Landstingets verksamheter har ett tydligt uppdrag att arbeta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande uttryckt i landstingsplanens mål. För att stötta verksamheterna finns ett lokalt vårdprogram i landstinget som antogs 2014 och som reviderades 2016. Vårdprogrammet konkretiserar hur Landstinget Blekinge ska arbeta i enlighet med de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder. Vårdprogrammet utgör vägledning och stöd för såväl chefer som medarbetare på alla vårdnivåer i landstinget. Processutvecklingsstöd och utbildningsinsatser erbjuds kontinuerligt för vårdens medarbetare. Journalsystemet har anpassats för att möjliggöra identifiering och uppföljning av genomförda insatser.

Enligt tjänstemannaorganisationen för kultur och fritidsnämnden i Region Blekinge finns det en positiv grundinställning från folkbildningen att ta sig an och arbeta med olika samhällsproblem, och därmed även inom kunskapsfältet folkhälsa men att folkbildningens respektive hälso- och sjukvårdens olika roll och ansvar behöver klargöras för att samarbete ska utvecklas på bästa sätt.

Bedömning

Inom ramen för landstingets förebyggande och hälsofrämjande arbetet pågår samverkan redan idag i länet kring olika frågor. Arbetet med fysisk aktivitet på recept är exempel på god samverkan mellan hälso- och sjukvården och idrottsrörelsen och där roller och ansvar tydliggjorts mellan parterna.

Sedan november 2016 pilottestas en levnadsvanemottagning för stöd och omhändertagande av patienter med komplicerad levnadsvaneproblematik. Detta sker som ett led i arbetet med att implementera de nya arbetssätten kring levnadsvanorna i vårt landsting.

I den pågående översynen av regelverket kring landstingets föreningsbidrag, förs diskussioner kring möjligheten att styra bidragen till en mer hälsofrämjande inriktning på verksamheterna. Det är en balansgång. Föreningar råder över sin egen verksamhet och ju mer landstinget formaliserar föreningsbidragen desto mer ökar också administrationen av dessa.

Socialstyrelsen menar att det är en stor utmaning för sjukvården att identifiera de patienter som är i störst behov av stöd för att förändra en levnadsvana. Studieförbunden är i dessa sammanhang en mycket intressant aktör som når medborgare som hälso- och sjukvården kanske inte når.

Samverkan skulle kunna ske genom att använda redan befintligt patient-/medborgarmaterial som finns tillgängligt, som webutbildning och i studiecirkelform. Utbildningarna syftar till att främja en hälsosam livsstil.

Motionären föreslår att enkla råd kan förmedlas via studieförbunden. Det är viktigt att understryka att Socialstyrelsens riktlinjer vänder sig till legitimerad personal i hälso- och sjukvården som i sin yrkesutövning möter patienter i behov av förändrade levnadsvanor. Råden som ges är individanpassade till patientens behov och förutsättningar.

Landstinget och studieförbunden har olika uppdrag och ansvar. Studieförbunden är en viktig aktör med ett befolkningsinriktat uppdrag att förmedla kunskap till länets befolkning, där kunskap om hälsosamma levnadsvanor kan vara en del i utbudet. Förutom hälso- och sjukvårdens uppdrag att förbättra hälsan hos hela befolkningen har vården ansvar för att tillgodose patientinriktade och anpassade insatser. Studieförbundens uppdrag är i gengäld att öka kunskap och bildning för personlig utveckling genom befolkningsinriktade insatser.

Utifrån ovanstående resonemang är det svårt att motivera att studieförbunden ska arbeta med rådgivning som grundar sig på de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder, då det kan ifrågasättas om ett studieförbund har tillräcklig kompetens. Patientsäkerheten kan ifrågasättas.

Med hänvisning även till landstingets översyn av bidragssystemet är inte heller förslaget att avsätta specifika resurser för projektet i enlighet med motionens förslag att föredra.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta föreslå landstingsfullmäktige besluta

att besvara motionens första att-sats,

att avslå motionens andra att-sats,

att besvara motionens tredje att-sats.

Karlskrona enligt ovan

	
---	--

Kalle Sandström (s)
Landstingsstyrelsens ordförande

Peter Lilja
Landstingsdirektör